

ΠΕΝΤΕ ΔΙΑΘΗΚΑΙ ΚΡΗΤΩΝ ΑΠΟ ΤΑ ΑΡΧΕΙΑ ΤΗΣ ΒΕΝΕΤΙΑΣ

Δημοσιεύομεν περαιτέρω πέντε διαθήκας ἀπὸ τὰ ἐν Βενετία Κρατικὰ Ἀρχεῖα, ἐξ ὧν αἱ μὲν δύο εἶνε γραμμέναι ἰταλιστί, αἱ δὲ ἄλλαι τρεῖς ἑλληνιστί.

Ἡ πρώτη τοῦ 1641, ἧς δημοσιεύομεν μόνον ἀποσπάσματα, εἶναι τοῦ εὐγενοῦς Γεωργίου Βλάχου τοῦ ποτὲ Φραγκίσκου, τὸ κυριώτερον σημεῖον τῆς ὁποίας εἶναι ἐκεῖνο ὅπου γίνεται λόγος γιὰ τὶς «μοιρολογίστριες», γιὰ τὶς γυναῖκες δηλαδὴ ἐκεῖνες ποὺ ἐμοιρολογοῦσαν τοὺς νεκρούς, ἐκθειάζουσαι τὰς ἀρετὰς τοῦ νεκροῦ. Τὸ ἔθιμον τοῦτο εἶναι ἀρχαιότατον. «Ἄκλαυτος, ἄφιλος, ἀνυμέναιος, ταλαίφρων ἄγομαι» λέγει ἡ Ἀντιγόνη εἰς τὸ ὁμώνυμον δράμα τοῦ Σοφοκλέους Καὶ εἰς τὴν Ἡπειρον ὑπῆρχον, εἰς περασμένην ἐποχὴν, αἱ μοιρολογίστριες, τώρα δὲ μανθάνομεν ὅτι ἦσαν καὶ εἰς τὴν Κρήτην πρὸ τριῶν αἰώνων, πλὴν ὁ Γεώργιος Βλάχος ἀφῆκεν ἐντολὴν εἰς τοὺς υἱοὺς του νὰ μὴ τὰς καλέσουν.

Καὶ κάτι ἄλλο μᾶς λέγει ἡ ἐν λόγῳ διαθήκη. Ἀναφέρει, δηλαδὴ, ἓνα διάκονον Κωνσταντᾶκην καὶ ὁρίζει ὅτι ἂν θελήσῃ ὁ Θεὸς καὶ γίνῃ οὗτος ἱερεὺς, νὰ τῷ δοθῇ κάποιον κληροδοτήμα.

Ἀναμφιβόλως ὁ διάκος Κωνσταντᾶκης ἦτο συγγενὴς του καὶ ἐπειδὴ ὁ μετέπειτα Ἀρχιεπίσκοπος Φιλαδελφείας καὶ διάσημος λόγιος ἀναφέρει εἰς τὴν διαθήκην του τοῦ 1683 — ἧτις δημοσιεύεται προσεχῶς εἰς τὴν «Ἡπειρωτικὴν Ἑστίαν» — ἓνα «μπάρμπαν» τοῦ Γεωργίου Βλάχου, οὐδόλως παράδοξον εἶναι ἂν ὁ Γεράσιμος Βλάχος εἶναι τὸ αὐτὸ πρόσωπον μὲ τὸν ἀναφερθέντα διάκονον καὶ ὅτι πρὶν γίνῃ ἱερεὺς ὠνομάζετο Κωνσταντῖνος.

Δευτέρα διαθήκη εἶναι ἡ τῆς Σοφίας Στεριανοπούλου χήρας Κωνσταντίνου Γρηγοροπούλου, γενομένη ἐν Βενετία τὸ 1668.

Τρίτη εἶναι ἡ διαθήκη μιᾶς ἄλλης Κρητικῆς, τῆς Βιόλλας Περδικάρη ἐκ Ρεθύμνης τοῦ 1669, ἡ ὁποία ἐγράφη ἀπὸ τὸν γνωστὸν ἀγιογράφον Ἐμμανουὴλ Ζάνεν τὸν Μπουνιαλῆν.

Τετάρτη εἶναι ἡ τῆς Καλέργας Καλλέργη, τῆς μεγάλης τῶν Καλλέργηδων οἰκογενείας (1673) ἧτις ἦτο τότε χήρα τοῦ εὐγενοῦς Μαρίνου Κορνάρου, τῆς γνωστῆς οἰκογενείας τῶν εὐγενῶν τῆς Κρήτης Κορνάρων.

Καὶ τέλος, πέμπτη κατὰ σειρὰν, εἶναι ἡ διαθήκη τοῦ Ἐμμανουὴλ

Ἱερέως τοῦ Παντουβᾶ, γραφεῖσα παρ' ἄλλης χειρός, ἐνὸς ἐγγραμμάτου καὶ ὀρθογράφου. Οἱ τοιοῦτοι τὴν ἐποχὴν ἐκείνην ἦσαν σπανιώτατοι.

Ὁ Παντουβᾶς εἶχε χρηματίσει ἐφημέριος τοῦ Ναοῦ τοῦ Ἁγίου Γεωργίου τῶν Ἑλλήνων καὶ ἦτο σύγχρονος τῶν ἄλλων γνωστῶν ἱερωμένων Κρητῶν ἦτοι τοῦ Ἐμμανουὴλ Τζάνε Μπουνιαλῆ, τοῦ Φιλόθεου Σκούφου καὶ τοῦ Γρηγορίου Μαρά. Πρώτην τώρα φορὰν μανθάνομεν ἀπὸ τὴν διαθήκην του ὅτι ὁ Ἐμμανουὴλ Παντουβᾶς ἦτο καὶ ζωγράφος φορητῶν εἰκόνων.

Εἰς τὴν ἀνακοίνωσιν ποὺ ἐκάμαμε τὴν 5ην παρελθόντος Ἰουνίου εἰς τὴν Ἀκαδημίαν Ἀθηνῶν, ἀναφέροντες τὴν πληθὺν τῶν εἰκόνων ποὺ εὐρίσκονται εἰς τὰς διαθήκας — μόνον εἰς τὴν τοῦ Γρηγορίου Μαρά κατονομάζονται 90 φορηταὶ εἰκόνες — εἴχομεν εἶπει τὰ κάτωθι: «...αὐτὴ ἡ πληθὺς τῶν εἰκόνων μαρτυρεῖ ὅτι πέριξ τοῦ Ναοῦ τοῦ Ἁγίου Γεωργίου, ἐνθα ὑπῆρχον κελλία, τὴν μεταβυζαντινὴν τέχνην τῆς ἀγιογραφίας ἐκαλλιέργουν καὶ ἄλλοι ζωγράφοι, πλὴν τῶν γνωστῶν».

Καὶ ἰδοὺ ἓνας ἐκ τῶν λανθανόντων ζωγράφων ἀνακύπτει μόλις τώρα καὶ εἶναι ὁ Ἐμμανουὴλ ἱερεὺς ὁ Παντουβᾶς ὁ ὁποῖος προστίθεται εἰς τοὺς συμπατριώτας του: Μιχαὴλ Δαμασκηνόν, Ἰωάννην Βλαστόν, Ἐμμανουὴλ καὶ Κωνσταντῖνον Ζάνεν, Φιλόθεον Σκούφον, Θεόδωρον Πουλάκην, Λέοντα καὶ Ἰωάννην Μόσκον, τῶν ὁποίων εἴχομεν δώσει ἀνέκδοτα στοιχεῖα εἰς τὸ Σύγγραμμά μας «Θωμᾶς Φλαγγίνης καὶ ὁ Μικρὸς Ἑλληνομνήμων» (σελ. 229/246).

ΑΠΟΣΠΑΣΜΑΤΑ ΕΚ ΤΗΣ ΔΙΑΘΗΚΗΣ (εἰς τὴν Ἰταλικὴν)
 ΤΟΥ ΕΥΓΕΝΟΥΣ ΓΕΩΡΓΙΟΥ ΒΛΑΧΟΥ ΥΙΟΥ ΤΟΥ ΦΡΑΓΚΙΣΚΟΥ
 ΣΥΝΤΑΧΘΕΙΣΗΣ ΕΝ ΧΑΝΔΑΚΙ ΤΗΝ 25 ΝΟΕΜΒΡΙΟΥ 1641

(Φάκελλος 1006 — Συμβολαιογράφος Νικόλαος Βέλανος)

Ὁ Γεώργιος Βλάχος κατέχει εἰς τὴν συνοικίαν τοῦ Ἁγίου Νικολάου Murcutaria¹⁾ ἡ μήτηρ του ὠνομάζετο Στέλλα καὶ εἶχε δύο υἱοὺς καὶ δύο θυγατέρας, ἦτοι τὸν Νικόλαον, τὸν δόκτωρα Φραγκῖσκον, τὴν Δρακούλαν καὶ τὴν Μαριέταν. Ὅπως ὁ Ἀνδρέας Κορνάρος, ἀφίνει ἐντολὴν εἰς τὴν διαθήκην του «νὰ μὴ μποῦν μὲ κανένα τρόπο στὸ σπίτι του οἱ γυναῖκες ἐκεῖνες οἱ τραγουδίστριες ποὺ στὰ ἑλληνικὰ λέγονται μοιρολοῖτρες»²⁾, ἔτσι καὶ ὁ Βλάχος συνιστᾷ εἰς τοὺς υἱοὺς του

¹⁾ Ἡ ἐκκλησία τοῦ Ἁγίου Νικολάου στὰ Μουρχουταργιά (Murgutargia) βρισκότανε, σύμφωνα μὲ τὸ γνωστὸ διάγραμμα τῆς πόλης τοῦ Χάντακα τοῦ Werdmüller, στὸ σημερινὸ Μικρὸ Χαμαμάκι. Στὸν Καστροφύλακα (K 93) ἀναφέρεται ἡ ἐνορία (parochia) de San Nicolò Murghutarià.

²⁾ Βλ. Σ. Σπανιάκη, Ἡ Διαθήκη τοῦ Ἀντρέα Κορνάρου (1611), «Κρητ. Χρονικά» τόμ. Θ' σ. 402.

νά μὴν ἀφίσουν κατὰ τὴν ἡμέραν τοῦ θανάτου του καὶ κατὰ τὰ καθιερωμένα κατοπινὰ μνημόσυνα, νὰ προσέλθουν αἱ γυναῖκες ἐκεῖναι πὺν ὀνομάζονται «Cantarine καὶ ἑλληνιστὶ Μαιρολογίστριες».

Θέλει νὰ ταφῆ εἰς τὴν ἐκκλησίαν τοῦ Ἁγίου Γεωργίου Muglinò³ καὶ ὀρίζει ἵνα οἱ υἱοὶ του δίδουν κάθε χρόνο εἰς τὸν ἑφημέριον τῆς ἐν λόγῳ ἐκκλησίας 12 μουζούρια σιτάρι. Ὁ ἑφημέριος τῆς ἐκκλησίας ἦτο κουνιάδος του καὶ ἀφίνει ἐντολὴ νὰ τοῦ δίδουν τὸ σιτάρι ἐφόσον εὑρίσκειται ἐν ζωῆ.

² Αναφέρει περαιτέρω ὅτι εἶχεν ἰδιόκτητον τὸ χωριὸν (casale) Gassì⁴ καὶ τὸ μετόχιον τῆς Glisterni. Ἐκεῖ ἀναφέρει ὅτι ἔκτισε τὴν ἐκκλησίαν τοῦ Ἀρχαγγέλου Μιχαὴλ καὶ συνιστᾷ εἰς τοὺς υἱοὺς του νὰ ἐπεκτείνουν καὶ νὰ καλλωπίσουν τὴν ἐκκλησίαν τῆς Ἁγίας Παρασκευῆς εἰς τὸ ἴδιο χωριό.

Ἡ θυγάτηρ του Δρακούλα εἶχεν ὑπανδρευθῆ κάποιον Μάφιο Μπότσα καὶ δὲν ἀπέκτησεν υἱούς. Ὅμως ὁ Μπότσα ἀφῆκε τρία φυσικὰ παιδιὰ τὰ ὁποῖα ὁ Γεώργιος Βλάχος συνιστᾷ εἰς τοὺς υἱοὺς του νὰ τὰ φροντίσουν.

«Δὲν ἀναφέρω, γράφει περαιτέρω εἰς τὴν διαθήκην ἡ ὁποία εἶναι μακροσκελής, τὸν διάκον Κωνσταντάκην διότι, ἂν θελήσῃ ὁ θεὸς καὶ γίνῃ ἱερεὺς, τότε θὰ ἔχη τὸ κληροδοτήμα τῆς ὀρθείσης ἐκκλησίας τοῦ Ἁγίου Γεωργίου ἦτοι 12 μουζούρια σιτάρι κατ' ἔτος». Διὰ τὴν ἄλλην θυγατέρα του τὴν Μαριέταν συνιστᾷ εἰς τοὺς υἱοὺς του νὰ τὴν ἀποκαταστήσουν.

Οἱ γονεῖς του, Φραγκῖσκος καὶ Στέλλα, ἦσαν θαμμένοι εἰς τὴν ἐκκλησίαν τῆς Παναγίας Χουλιδιανῆς⁵. Ὡς φαίνεται ἀπὸ τὸ τέλος τῆς διαθήκης ὅπου ὑπάρχει σχετικὴ ἐγγραφή, ὁ Γεώργιος Βλάχος ἀπεβίωσεν εἰς τὸ Μ. Κάστρο τὴν 15ην Ὀκτωβρίου 1644.

ΔΙΑΘΗΚΗ ΤΗΣ ΣΟΦΙΑΣ ΣΤΕΡΓΙΑΝΟΠΟΥΛΑΣ (1668)

1668. Δεκεμβρίου 30 εἰς τὴν Βενετίαν (πιστὸν ἀντίγραφον)

Διαθήκη ἀρ. 169. (Φάκελλος 1001—Συμ)φος Νικόλαος Βέλανος)

† ἐγὼ σοφία στεργιανοπούλλα τοῦ ποιῆ ἀγγελὶ ἀπὸ τὸ κάστρον κρή-

³) Ἁγ. Γεώργιος Μουλινὸς (Μουγλινός). Ὁ Καστροφύλακας (Κ. 93) ἀναφέρει ἐπίσης parochia de San Zorzi Mulinò.

⁴) Πρόκειται γιὰ τὸ χωριὸν Γάζι, δυτικὰ τοῦ Χάντακα. Τὸ χωριὸν ἀναφέρεται ἀπὸ τὸν Καστροφύλακα (Κ. 102).

⁵) Δὲν ξέρω στὸ Χάντακα ἐκκλησία μὲ τὸ ὄνομα Χουλιδιανή. Πρόκειται ἀσφαλῶς γιὰ τὴν Κερὰ Λουλουδιανή πὺν ἀναφέρει καὶ ὁ Καστροφύλακας (Κ 92) — Parochia de Santa Luludhiani — καὶ Werdmüller στὸ σχεδιάγραμμά του σύμφωνα μ' αὐτὸ ἡ ἐκκλησία αὐτὴ βρισκότανε στὸ σημερινὸ δρόμο Δίκτης, τετραγωνο 97.

της ἀπὸ τὴν ἐνωρίαν τῆς κυρίας ὀδηγήτριας⁶ καὶ ἐδὼ κατοικούμενη ἐδὰ εἰς τὴν βενετίαν εἰς τὴν ἐνωρία τοῦ Σὰν Ἀντωνίου, ἐπειδὴ νὰ εὐρίσκομαι ἀρρωστημένη ἀπὸ πολὺν καιρὸν καὶ νὰ φοβοῦμαι τὸν θάνατον, ἐπαρακάλεσα ἓνα ἠγαπημένον μου καὶ θαρρετὸν νὰ γράψῃ τὴν θέλησίν μου καὶ εἰς τὸν καιρὸν τοῦ θανάτου μου ὅτι θέλω ὀρδινιάσῃ νὰ γενῆ καὶ νὰ ἐφφειτουαρισθῆ⁷ καὶ εἴζη ξεκαθαρίζω πῶς εἰς μίαν κασέλλαν καρένιαν εὐρίσκεται ὅτι φτωχιά καὶ ἂν ἔχω, εἰς τὴν ὁποίαν μέσα εἶναι καὶ ἓνα Ἰνβεντιάριον⁸ γραμμένον μὲ γράμματα τοῦ πνευματικοῦ μου εἰς ὅτι προᾶγμα εὐρίσκεται εἰς σιτὴν αὐτὴν κασέλλαν καὶ εἰς ἄλλην κασέλλαν ταλπεδένιαν⁹ καὶ ὅτι ἄλλη μασαρία μου εὐρίσκεται τὰ ὁποῖα ὅλα θέλω νὰ φυλάγονται ἀπὸ τὸν ἀφέντι γαστάλδον τῆς ἐκκλησίας τοῦ ἁγίου γεωργίου, τὸν ὁποῖον ἀφίνω κομμισάριον καὶ ἐπίτροπόν μου καὶ ἀνισῶς καὶ θέλει ἔλθῃ εἰς τὴν Βενετίαν ὁ υἱός μου ὁ Ἀγγελῆς νὰ ὑμπορῆ ὁ ἄνωθέν μου Κομμισάριος νὰ τοῦ κονσενιάρη¹⁰ τὸ προᾶγμα ὅτι θέλει εἶναι, τοῦ ὁποῖου υἱοῦ μου ἀφίνω καὶ τὴν εὐχὴν μου καὶ παρακαλῶτοτε νὰ μὴν γυρεύσῃ ἄλλον περισσότερον, ἐπειδὴ καὶ ἡ χρεία μου νὰ μὲ ἔκαμε νὰ κονσουμάρω¹¹ καὶ ἄλλο προᾶγμα ὁποῦ εἶχα, ἀνισῶς περὸ¹² καὶ δὲν θέλει φανῆ ὁ αὐτὸς υἱός μου εἰς τέρομενο¹³ δύο χρονῶν (ἐπειδὴ καὶ νὰ μὴν κατέχω ποῦ εὐρίσκεται, μήτε μοῦ ἔγραψε γραφήν), νὰ μείνῃ τὸ προᾶγμα ὅλον εἰς τὴν ἐκκλησίαν νὰ πουλιέται, νὰ δίδουσι δουκάτα δέκα τοῦ ἀρχιερέος μας καὶ κάθε ἐφημερίου δουκάτα πέντε διὰ νὰ μοῦ κάμουνσι τόσαις λειτουργίαις. θέλω εὐθύς μετὰ τὸν θάνατόν μου νὰ πουληθῆ ἡ καριόγλα¹⁴ διὰ νὰ ὑμπορῶ μὲ τὰ σολδία ἐκεῖνα νὰ θαφτῶ καὶ νὰ μοῦ κάμουνσι τὰ χρειαζόμενα καὶ ἀνισῶς καὶ θέλει φανῆ ὁ ἄνωθι υἱός μου, θέλω νὰ τοῦ δίδεται ὅλο τὸ ἄνωθι προᾶγμα, εὐγάνοντας μίαν μοσχιάν καὶ ἓνα ζευγάρι σεντόνια ἀκριβὰ ὁποῦ θέλω νὰ εἶναι τῆς ἐκκλησίας μας.

τῆ 8 Ἰανουαρ. 1668. (ἐνετ. ἔθος)

⁶) Ἡ ἐνωρία τῆς Κυρίας Ὀδηγήτριας, ποῦ ἦταν μιὰ ἀπὸ τίς πιὸ μεγάλες ἐνωρίες τοῦ Χάντακα (κατὰ τὸν Καστροφύλακα (Κ. 92), la parochia de la Madonna Odhigitria εἶχε 3 γέρους, 158 ἄνδρες γιὰ δουλειά, 91 παιδιά καὶ 500 γυναῖκες) ἦταν στὴ βόρεια πλευρὰ τοῦ σημερινοῦ ὑπ' ἀριθ. 259 τετραγώνου στὴν ὁδὸ Τρυφίτσου.

⁷) Νὰ πραγματοποιηθῆ.

⁸) Ἀπογραφή.

⁹) Ἐκ πεύκης.

¹⁰) Νὰ παραδώσῃ.

¹¹) Καταναλώσω.

¹²) Ὅμως.

¹³) Προθεσμία, διορία.

¹⁴) Τὸ κρεβάτι.

Ἐδημοσιεύθη ἐπὶ τοῦ νεκροῦ καὶ ἐκοινοποιήθη ἀντίγραφον εἰς τὸ Γραφεῖον Ὑδάτων.

Ἐπισθεν ἡ συνήθης πράξις τοῦ Συμφοῦ :

1η μηνὸς Ἰανουαρίου 1668. Ἰνδ. 7η

ἡ Σοφία Σιεριανοπούλα τοῦ ποτὲ ἀγγελῆ ἐκ Κρήτης, χήρα τοῦ Κωνσταντίνου Γρηγοροπούλου κ.λ.π.

μάρτυρες : Φραγκῖσκος Κορνέο τοῦ κυρίου Ζώρζη ἐκ Κρήτης μάρτυς
Μιχαὴλ Τριβιζάν τοῦ Ἰωάννου ἐκ Κρήτης »

ΔΙΑΘΗΚΗ ΤΗΣ ΒΙΟΛΛΑΣ ΠΕΡΔΙΚΑΡΗ ΕΚ ΡΕΘΥΜΝΗΣ (1669).

Φάκελλος 1004 — Συμβολαιογράφος Νικόλαος Βέλανος. Διαθήκη ἀρ. 176 (πιστὸν ἀντίγραφον)

† ἐνονόματι τοῦ αἰωνίου θεοῦ ἀμήν, ἔτι ἀπὸ τῆς Χριστοῦ γεννήσεως 1669 Φεβρουαρίου 27 εἰς βενετίαν. ἐβρισκομένη ἐγὼ ἡ Βιόλλα γυνέκα τοῦ ἀφέντη Εὐσταθίου Περδικάρη ἀπὸ τὸ δέθεμνος, ἔστοντας καὶ νὰ ἤμαι ὀλίγον ἄρρωστη μὰ μὲ τὴν βοήθειαν
5 τοῦ θεοῦ σὸα καὶ γερεὶ εἰς τὸν νοῦν, φοβουμένη τὸν θάνατον νὰ μὴ μὲ ἀρπάσῃ ἀνέτιμη, ἠθέλησα καὶ ἔκραξα ἕνα εὐλαβεῖ καὶ ἐμπιστεμένον φίλον¹⁵ καὶ μοῦ ἔγραψε τὴν παρούσα καὶ πρότιον ἀπὸ ὄλλα ἀφίνο τὴν συγχώρισην ὀλονῶν τῶν χριστιανῶν ἀπὸ τοὺς ὀποίους ζητῶ καὶ ἐγὼ συγχώρισην ἀνύσως καὶ ἔσφαλα κανενός,
10 ἀφίνω νὰ μὲ ἐνταφιάσουν ἔξω ἀπὸ τὴν ἐκκλησίαν ἐκεῖ ὀποῦ εἶναι ἡ δάφνη, μὲ ἕνα κυβούρη, ἀφίνω τὸν πανιερώτατον αὐθέντη δεσπότην κύριον μελέτιον Χορτάκιον κουμεσάρην καὶ τοῦ ἀφίνω τζικίνια 10 χρισῶ διὰ νὰ κάμει τὰ μνημόσινά μου τὰ 7¹⁶ καὶ νὰ μοῦ μνημονεύσει καὶ εἰούτια τὰ ὀνόματα ὀπου εἶναι ἐδῶ γραμένα. Βι-
15 ὀλας, Εὐσταθείου, γεωργίου ἱερέως, μιχαήλου, Βαρθολομαίου, Ἰωάννου, Παντολέοντος, Καταφηγῆς μοναχῆς, ἀνεζίνας καὶ ἐλένης. ἀκόμη θέλο καὶ ἀφίνω τῶν ἐφιμερίων τῆς ἐκκλησίας τοῦ ἀγίου γεωργίου ἕνα σαραντάρη καὶ λίτρες 2 καθενὸς εἰς πᾶσα μου μνημόσινον, ἀφίνω τοῦ ἀφέντη δεσπότην νὰ μοῦ κάμει τὴν θανήν

¹⁵) Ὁ εὐλαβῆς φίλος τῆς εἶναι ὁ Ἐμμανουὴλ ἱερεὺς ὁ Τζάνες, ὡς διεπιστώσαμεν ἀπὸ τὸ εἶδος τῆς γραφῆς του ἐν ἀντιπαραβολῇ πρὸς ἄλλα γραπτὰ του.

¹⁶) Προφανῶς ἐννοεῖ τὰ μνημόσυνα : 1) τὰ τριήμερα, 2) τὰ (ἐν)νιαμέρα, 3) τὰ σαράντα, 4) τὰ τριμήνια, 5) τὰ (ἐ)ξομήνια, 6) τὰ (ἐν)νιαμήνια καὶ 7) τὰ χρόνια ἀπὸ τὴν ἡμέραν τοῦ θανάτου, ὀπως ἀκριβῶς ἔξακολουθοῦν νὰ γίνονται ἀκόμη καὶ σήμερον εἰς Κρήτην.

- 20 μου ὄνεσιαμέντε ¹⁷ ὡς πιοχῆς, ἀφίνω τοῦ διάκου μία λίτρα εἰς πᾶσα μου μνημόσινον. ἀκόμη ἀφίνω τοῦ ἀφέντη πατέρα Σκούφου τζικίνια χρυσᾶ 2 νὰ μοῦ κάμει τόσες λυτρουγίες καὶ νὰ μνημονεύσει τὰ πεδιά μου, ἀφίνω καὶ τοῦ ἀφέντη παπᾶ μπουνιαλῆ ἄλλα 2 τζικίνια χρυσᾶ ἀνύσος καὶ ὁ θεὸς θέλει κάμει ἐλεημοσύνην, νὰ ἔμπη
- 25 ἔφημέριος νὰ μοῦ κάμει τόσαις λυτρουγίαις, γῆ πάλε δὲν ἔμπη νὰ μοῦ κάμει τόσαις παράκλησαις ὁδιὰ τὴν ψυχὴν μου. ἀκόμη ἀφίνω τζι μαρίνας δουκάτω 1 ἀκόμα θέλω καὶ ἀφίνω τζι μαρίας γελασοπούλας τζυ θυγατέρας ὁποῦ τὴν ὀνομάζουν μένεγα, τὰ δύο μου κονίσματα τὸν ἀφέντη Χριστὸν καὶ τὸν ἅγιον Ἰωάννη ἀφίνω της
- 30 καὶ τὰ δύο σέκια ¹⁸ ὁποῦ ἔχω καὶ τὸ στρόμα μου ὡς κύτετε μὲ τὸ στρομάτζο μὲ τὸ παγιαρίτζο ¹⁹ καὶ τὰ τρία σενγάρια σειτονιάκια μονοκυτριάρικα καὶ τὴ φλειζάδα ²⁰, τὰ συδεροκούταλα, ἔξι πειζέτες καὶ τρὶς μαντίλαις. ἀφίνω τῆς κυρίας μένεγας τῆς λουστρίσιμας τῆ συγλάμου ²¹ διὰ ἓνα σιμάδι ἀγάπης. ἀκόμη ἀφίνω εἰς τὴν ἐκκλησίαν
- 35 τοῦ ἁγίου γεωργίου ἦκοσι δουκάτα νὰ μοῦ γράψουν εἰς τὴν πρόθεσιν τούτα τὰ ὀνόματα νὰ μνημονεύουντε. Εὐσταθίου, Ἀνεζίνας, Παντολέοντος καὶ Καταφηγῆς μοναχῆς. Ἀφίνω εἰς τὴν ἐκκλησίαν τοῦ ἁγίου σπυρίδονος τζικίνια χρυσᾶ 2, ἀκόμη θέλω καὶ ἀφίνω τζι Ἐργίνας Κυργιακοπούλας τὴ καρπέτα μου τῆ καλῆ καὶ τὸ
- 40 σκότο μου καὶ τὸ τζεντάλι μου καὶ δύο ποδιαῖς καὶ ἀναπομήνη τίποτες ἀπήτης θεληδώσει ὁ ἀφέντης δεσπότης τὰ λάσα μου ἀποῦ ἀφίνω νὰ τὰ μιράσει τζι βενεράντας λιονταριτοπούλας καὶ τῶν τριῶν κυργιακοπούλων καὶ τζι μαρκεζίνας τζι πυρίνισας, ἀναπομένη τίποτες νὰ τὸ μιράσει μέτζι κυργιακοπούλες, ἀφίνω τζι τζούκενας
- 45 ἓνα ποκάμισω καὶ τρὶς λύτρες νὰ μὲ ἀλλάξει ὅσῃν ἀποθάνω. ἀφίνω τζι μαρίνας ἓνα ποκάμισω καὶ ἓνα ζευγάρι σειτονάκια. Ἀφίνο τῆς μαντόνας ²² Φαλιεροπούλας τοῦ κυρίου τοῦ γιάκομου τὰ τρία ποκάμισα τὰ ἀνδρῆκια καὶ τζι ἄνοθεν φαλιεροπούλας ἄλο ἓνα ποκάμισω γυνέκιο ἀφίνο τζι μαργιέτας κελέσας τὰ τρία παλιὰ ποκάμισα
- 50 ὁποῦ ἔχω καὶ τζι μαρίνας τὸν ἅγιον Ἀντώνι καὶ εἰς τούτο νὰ ἔχει ὀμπληγω ²³ ἀφέντης ὁ δεσπότης νὰ κάμει οὐ γράφη ἢ παροῦσα μου καὶ ὅτι ἄλλη γραφὴ φανῆ ὁποῦ νὰ ἔκαμα νὰ μὴν ξίζει παρετούτη

¹⁷) Onestamente = τιμίως.

¹⁸) Secchio = χύτρα, δοχεῖον.

¹⁹) Pagliarizzo = ἀχύρινον στρώμα.

²⁰) Felzada = εἶδος παπλώματος.

²¹) Sigla = σφραγιδα.

²²) Σεβαστὴ κυρία.

²³) Obbligo = ὑποχρέωσις.

να ἔχει τὸ βέβαιον. Ἀφίνω τοῦ παπᾶ μπουνιαλῆ ἓνα πιρουνάκι ἀργυρὸ νὰ κάμει τόσες παράκλισες εἰς τὸ ὄνομα μιᾶς ἀπεθαμένης
55 ἀπὸ τὴν λέσι ἀνδριόλα, εἰούτιο τὸ πιρούνι τὸ κρατεῖ συμάδει ὁ λυ-
ναργιόλος, ἔχω ἄλλο ἓνα ἀργιρὸ πιρούνι εἰς τὸ φόδρο τῆς κασέλας
καὶ ξίζει ἐνέα λύτρες καὶ αφίνο νὰ τὸ πολήσουν νὰ πάρουν τοῦ
ἀγίου γεωργίου μίαν λαμπάδα ὁποῦ τὴν ἤχα τάσιμον.

τῆ 22 μηνὸς Δεκεμβρίου 1671

«Ἐδημοσιεύθη ἐπὶ τοῦ νεκροῦ καὶ ἐδόθη ἀνακοίνωσις εἰς τὸ
Ἐκλαμπρότατον Γραφεῖον τῶν Ὑδάτων».

Ὅπισθεν τῆς διαθήκης ὁ Συμβολαιογράφος ἔγραψε τὰ κάτωθι :

Ἡμέρα Σάββατον 15 μηνὸς Μαρτίου 1670 Ἰνδικτ. 8η

Ἡ κυρία Βιόλα Γοναλοπούλα χήρα τοῦ Στάθη Πεοδικάου ἀπὸ
τὸ Ρέθυμνον ὑγιῆς θεία χάριτι τὸν νοῦν καὶ τὴν διοίκησιν, καί-
περ ἀσθενῆς τὸ σῶμα, εὐρισκομένη κλινήρης εἰς τὸ σπίτι της κεί-
μενον εἰς τὴν συνοικίαν τοῦ Σάν Σεβέρο, ἐκάλεσεν ἐμὲ τὸν Νικό-
λαον Βέλανον συμφρον Βενετὸν καὶ παρουσία καὶ τῶν κάτωθι
προσυπογεγραμμένων μαρτύρων μου παρουσίασε τὴν παροῦσάν της
διαθήκην καὶ τελευταίαν της θέλησιν τὴν ὁποίαν ὅτι ἔγραψε πρό-
σωπον τῆς ἐμπιστοσύνης της καὶ ἀφοῦ ἀπεμάκρυνα τοὺς μάρτυρας
τὴν ἀνέγνωσα ἐγὼ ὁ νοτάριος συμφώνως τῷ νόμῳ κ.λ.π. κ.λ.π.

Ἐγὼ Ἄνθιμος Ἱερομόναχος Πρασινῆκος τοῦ κυρίου Μιχαήλ
ἐκ Κρήτης ἤμην παρὼν μάρτυς παρακληθεὶς καὶ ὀρκισθεὶς.

Ἐγὼ πέτρος Ἀχέλης τοῦ ποιῆ σεβασμίου Γεώργη ἐκ Ρεθύμνης
ἤμην παρὼν κ.λ.π.

ΔΙΑΘΗΚΗ ΤΗΣ ΚΑΛΕΡΓΑΣ ΚΑΛΕΡΓΗ ΤΟΥ 1673

(Φάκελλος 1004 — Συμβολαιογράφος Νικόλαος Βέλανος). Μετάφρασις ἐκ τοῦ
Ἰταλικοῦ.

Εἰς δόξαν τοῦ Θεοῦ, 1673 τῆ 8 Μαΐου ἐν Βενεΐα.

«Λογιάζουσα ἐγὼ ἡ Καλέργα Καλέργη τοῦ ποιῆ Ἰακώβου τὸν θά-
νατον ποὺ εἶναι βέβαιος πλὴν ἀβεβαία εἶναι ἡ ὥρα καὶ ἔχουσα ὑγιᾶ
τὸν νοῦν, ἠθέλησα νὰ διατάξω ἐκεῖνα ποὺ πρόπει νὰ γίνουν μετὰ τὸν
θάνατόν μου.

Καὶ πρῶτον, ἀφίνω τὴν συγχώρησιν εἰς πάντας τοὺς πιστοὺς χρι-
στιανοὺς ὡς καὶ ἐγὼ ζητῶ ὁμοίως τὴν συγχώρησίν των τὴν ὁποίαν ζη-
τῶ ἐπικαλούμενη τὸ ὄνομα τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, Σωτῆ-
ρος ἡμῶν, τῆς πάντοτε ἐνδόξου Παρθένου Μαρίας τῆς Θεομήτορος καὶ

πάσης τῆς οὐρανίου χορείας ἵνα μοῦ συμπαρασταθοῦν κατὰ τὴν ὥραν τοῦ θανάτου.

Διορίζω ἔμπιστόν μου Ἐπίτροπον ἵνα ἐκτελέσῃ ἐπακριβῶς τὴν τελευταίαν μου θέλησιν καὶ ἀνέκκλητον ἀπόφασίν μου, τὸν εὐγενῆ Νικόλαον Καλέργην προσφιλέστατόν μοι ἀδελφόν.

Θέλω ἵνα μετὰ τὸν θάνατόν μου, ἀπὸ τὰ χρήματα πού ἔχω εἰς τὸ Δημόσιον θησαυροφυλάκιον, τόσον κεφάλαια ὅσον καὶ τόκοι, δώσῃ δουκάτια χίλια εἰς τὴν Μονὴν τοῦ Ἁγίου Πνεύματος ὅπου διαμένουν οἱ σεβάσμιοι Ἱερομόναχοι τῆς Κρήτης, ἵνα μὲ τοὺς τόκους των κάμουν καὶ ἔτος λειτουργίας διὰ τὴν ἀνάπαισιν τῆς ψυχῆς τοῦ ποιῆ Ἰωάννου Κορνέο πού ὑπῆρξεν υἱός μου.

Θέλω ὁμοίως ἵνα μετὰ τὸν θάνατόν μου ὁ ῥηθεὶς ἐπίτροπος δώσῃ νὰ μοῦ κάμουν τριακοσίας νεκρωσίμους ἀκολουθίας ἧτοι 100 τὴν πρώτην ἡμέραν, 100 τὴν δευτέραν ἡμέραν καὶ τὴν τρίτην ἡμέραν τὰς ὑπολοίπους 100 νὰ τὰς κάμουν εἰς τὴν Μονὴν τοῦ Ἁγίου Πνεύματος.

Θέλω νὰ μὲ θάψουν ἐντὸς τῆς Μονῆς ταύτης ὅπου ὁ Ἐπίτροπός μου νὰ ἀγοράσῃ ἓνα τάφον.

Θέλω νὰ δώσῃ ὁ Ἐπίτροπός μου εἰς τὸν ἀρχιεπίσκοπον τοῦ Ἁγίου Γεωργίου τῶν Γραικῶν δουκάτια σαράντα ὑπὸ τὸν ὄρον νὰ κάμουν τὰς τελετὰς ἐκεῖνας πού εἶνε καθιερωμέναι.

Ἀφίνω εἰς τοὺς τρεῖς ἑφημερίους πού θὰ εἶνε εἰς τὴν ῥηθεῖσαν ἐκκλησίαν τοῦ Ἁγίου Γεωργίου τῶν Γραικῶν δουκάτια τέσσαρα εἰς τὸν καθένα ἐφάπαξ ἵνα μοῦ κάμουν τὰς λειτουργίας.

Ἀφίνω εἰς τὸν σεβάσμιον ἱερέα Ἐμμανουήλ Τζάνε ἐπονομαζόμενον Μπουνιαλῆν, τὸν πνευματικόν μου, δουκάτια ἕξ καὶ ἓνα πάπλωμα μεταχειρισμένον ὡς καὶ ἓνα ζευγάρι σεντόνια, ἐφάπαξ, ἵνα παρακαλῆ διὰ τὴν ψυχὴν μου.

Ἀκόμη ἀφίνω εἰς τὸν Δὸν Ἀνδρέαν Κιόζαν δουκάτια 6 ἵνα τελέσῃ τόσας λειτουργίας διὰ τὴν ψυχὴν μου καὶ εἰς τὸν Δὸν Μαριῖνον Κιόζαν ἕτερα ἕξ.

Ἀκόμη ἀφίνω εἰς τὴν μοναχὴν Ἀντωνίαν ἀνεψιάν μου, κόρην τοῦ ἀδελφοῦ μου Νικολò Δουκάτα πενήντα ἐφάπαξ, διὰ τὴν ψυχὴν μου.

Ὅμοίως ἀφίνω εἰς τὴν κυρίαν Τζινέβραν Καλέργην πρωτεξαδέλφην μου δουκάτια ἑκατὸν ἐφάπαξ, τὰ ὅποια θὰ δίδῃ ἀναλόγως τῶν εἰσπράξεων πού θὰ κάμῃ ἀπὸ τοὺς τόκους τῆς καταθέσεώς μου.

Ὅμοίως ἀφίνω εἰς τὴν κυρίαν Κωνσταντίαν Καλέργην τρία φορέματά μου καὶ δύο μεταξωτὰ ὑποκάμισα διὰ τὴν ψυχὴν μου.

Ὅμοίως ἀφίνω εἰς τὴν κυρίαν Διάναν Βισκόντι ἄλλα δύο ἐπανωφόρια πού ἔχω, ἓνα φόρεμα ἀπὸ σκουτὶ πού φορῶ, ἓνα στρῶμα καὶ μίαν κουβέρταν.

Τὰ ὑπόλοιπα ῥοῦχά μου ἄς τὰ δώσῃ ὁ Ἐπίτροπός μου ὅπου ἐγκρίνη καὶ ὑπάρχει ἀνάγκη τοιούτων.

Ἄφινω εἰς τὴν γυναῖκα πὸν θὰ μὲ περιποιηθῆ κατὰ τὴν ἀσθενειάν μου ἓνα πάπλωμα, ἓνα στρωῶμα καὶ ἓνα ζευγάρι σεντόνια.

Τὰ ὑπόλοιπα πὸν ἔχω κινητὰ καὶ ἀκίνητα πάσης φύσεως ἀφίνω εἰς τὸν ῥηθέντα ἀδελφόν μου Νικολόν μὲ τὸν ὅρον ἵνα μετὰ τὸν θάνατόν του τὰ ἀφίση εἰς τὸ Μοναστήρι τοῦ Ἁγίου Πνεύματος ἐδῶ εἰς τὴν Βενετίαν, καὶ νὰ γυρίση ἐπ' ὀνόματι τῶν μοναχῶν καὶ ἄλλα δύο χιλιάδας δουκάτα πὸν εἶνε εἰς τὸ Θησαυροφυλάκιον ἵνα μοῦ γίνωνται τόσαι λειτουργίαι ὑπὲρ ἀναπαύσεως τῆς ψυχῆς μου καὶ τῆς τοῦ υἱοῦ μου, ἔσαεί.

Θέλω ἂν ἡ Μαρκεζίνα προσφιλεστάτη μου ἀνεψιὰ θὰ ἔχη μίαν θυγατέρα εἰς τὸ Μοναστήρι διὰ νὰ γίνῃ μοναχή, τῆς ἀφίνω δουκάτα χίλια εἰς τὸ Θησαυροφυλάκιον, ἀλλ' αὐτὸ θὰ γίνῃ μετὰ τὸν θάνατον τοῦ εἰρημένου ἀδελφοῦ μου καὶ Ἐπιτρόπου μου.

Διὰ τὰ ἄλλα ὑπολειπόμενα ἄς τὰ διαθήσῃ κατὰ βούλησιν ὁ ρηθεὶς Ἐπίτροπός μου.

Θέλω ἵνα ὁ Ἐπίτροπος καὶ ἀδελφός μου ταφῆ καὶ αὐτὸς εἰς τὸν ἴδιον τάφον ἐντὸς τῆς Μονῆς τοῦ Ἁγίου Πνεύματος.

Αὐτὴ εἶναι ἡ τελευταία μου θέλησις. Παρακαλῶ τοὺς ἀγαπητοὺς μου συγγενεῖς νὰ μὲ συγχωρήσουν ἂν παρέλειψα κανένα καὶ δὲν τὸν ἀνέφερα εἰς τὴν διαθήκην, ἀφίνοντάς του κάτι τι. Τοῦτο ὀφείλεται εἰς τὸ ὅτι εἶναι μικρὰ ἡ περιουσία μου, παρεκάλεσα δὲ τὸν κ. Φραγκῖσκον Μαρτινέγκον τοῦ ποτὲ Πέτρου ἀπὸ τὸ Τσερίγο, ὑπηρέτην τοῦ σπιτιοῦ μου, νὰ μοῦ γράψῃ τὴν παροῦσαν διαθήκην τὴν ὁποίαν ἐγὼ μὲ τὸ ἴδιό μου χέρι ὑπέγραψα.

Ἐγὼ ἡ Καλέργα Καλέργη βεβαιῶνω καὶ ἐπικυρῶνω τὰ ἄνωθι.

τῆ 5 Δεκεμβρίου 1673 (σημειῶνει ὁ Συμ)φος)

«ἐδημοσιεύθη ἡ ἄνω διαθήκη ἐπὶ τοῦ νεκροῦ τῆς διαθέτιδος, κατόπιν αἰτήσεως τοῦ εὐγενοῦς Νικόλα Καλέργη τοῦ ποτὲ Ἰακώβου καὶ ἀνεκοινώθη τὸ περιεχόμενον εἰς τὸ Γραφεῖον Ὑδάτων²⁴. ὁ θάνατος συνέβη τὴν 2αν τρέχοντος».

Ἐπισθεν τῆς Διαθήκης ὁ Συμβολαιογράφος ἔγραψε:

τῆ 30 Νοεμβρίου 1673, ἰνδ. 11 ἡμέρα πέμπτη

«Ἡ κυρία Καλέργα Καλέργη τοῦ ποτὲ Ἰακώβου, χήρα τοῦ ποτε εὐγενοῦς (N. H.) Μαρίνου Κορνέο, ὑγιῆς τὸν νοῦν πλὴν ἀσθενῆς τὸ σῶμα οὕσα κλινήρης εἰς τὴν οἰκίαν κειμένην εἰς τὴν συνοικίαν Ἁγίου

²⁴) Εἰς τὸ Γραφεῖον αὐτὸ τὰ κληροδοτήματα ἐπλήρωνον φόρον 5 ο)ο.

Ἐπιφανίου, ἐκάλεσεν ἐμὲ τὸν Νικόλαον Βέλανον, νοτάριον δημόσιον κ.λ.π. κ.λ.π.

Μάρτυρες :

Ἐγὼ Φραγκῖσκος Ταϊμπάνιε τοῦ ποιῆ Ἰωάννου ἐκ Τήνου ἡμῶν παρῶν

Ἐγὼ Ἰωάννης Ζοῦκος τοῦ ποιῆ Γεωργίου ἀπὸ τὸ Ρέθυμνον ἡμῶν παρῶν κ.λ.π.

Η ΔΙΑΘΗΚΗ ΕΜΜΑΝΟΥΗΛ ΙΕΡΕΩΣ ΤΟΥ ΠΑΝΤΟΥΒΑ (1691)

Φάκελλο; 1018 — Συμφορὸς Φραγκῖσκος Βέλανος (πιστὸν ἀντίγραφον).

Εἰς δόξαν Θεοῦ ἀμήν. 1691 Μαρτίου 27 εἰς τὴν Βενετίαν.

«Εὐρισκόμενος ἐγὼ Ἐμμανουὴλ Ἱερεὺς ὁ Παντουβᾶς τοῦ ποιῆ Νικολάου ἀπὸ τὴν Κρήτην εἰς τὸ παρὸν γέροντας καὶ ἀσθενῆς, ἠθέλησα διὰ εὐχαρίστησιν τῆς ψυχῆς μου νὰ διαθέσω ἐκεῖνο τὸ
5 ὀλίγο πρᾶγμα ὁποῦ ὁ θεὸς μου ἐχάρισε καὶ τὸ ὅσον ἐδιαφόρευσα μὲ τοὺς κόπους μου καὶ μὲ τὸ ἐργόχειρό μου, διὰ τοῦτο ἔκραξα ἕνα μου θαρρετὸν φίλον διὰ νὰ γράψῃ τούτην μου τὴν διαθήκην καὶ ὑστερινὴν μου θέλησιν ἢ ὁποῖα θέλω νὰ τελιωθῇ μετὰ τὸν θάνατόν μου ἀπαρασάλευτα καὶ νὰ ἔχῃ δύναμιν ὡσὰν νὰ ἦτον γραμ
10 μένη ἀπὸ χέρι νοδάρου μὴν ἡμπορῶντάς τινος νὰ τῆς ἐναντιωθῇ. Λοιπὸν ὅταν θελήσῃ ὁ ἀφέντης ὁ θεὸς νὰ μὲ κράξῃ, θέλω νὰ μὲ ἐνταφιάσουν εἰς τὴν ἐκκλησίαν τοῦ Ἁγίου Γεωργίου εἰς τὴν ὁποῖαν ἀφίνω διὰ μίαν φορὰν δουκάτα δέκα.

Ἀφίνω διὰ Ἐπιτρόπους μου καὶ Κομμισαρίους τοὺς λογιω-
15 τήτους κυρίους δοιῶρας Γεώργιον Τζανδίρη ἀπὸ τοὺς Κορφοὺς καὶ Μάρκον Φράνκον²⁵ ἀπὸ τὴν Κρήτην, ἀκριβοὺς μου φίλους, τοὺς ὁποῖους παρακαλῶ διὰ τὰ σπλάχνα τοῦ θεοῦ ἡμῶν νὰ προσπαθήσουν διὰ νὰ πληρωθῇ ἡ γνώμη μου μετὰ τὸν θάνατόν μου κάμνοντας κάθε πρᾶγμα, πάντα μὲ τὴν γνώμην καὶ βουλὴν τοῦ
20 Πανιερωτάτου μας ἀφεντὸς Δεσπότου, εἰς τοῦ ὁποῖου τὴν πατρικὴν ἐπιστάσιαν παραδίδω τὴν ἀποπλήρωσιν τῶν θελήσεών μου. Ὁμολογῶ πῶς εὐρίσκομαι νὰ ἔχω σιμά μου καὶ εἰς τὴν κασσέλα μου τζεκίνια Βενέτικα πεντακόσια καὶ ντόπιαις τῆς Σπάνιας ἑκατὸν σαράντα ἑξή (146) καὶ ἀκόμα οὐγγαροῦ²⁶ ἑκατὸ ἀπὸ τὰ ὁποῖα θέ-
25 λω καὶ ἀφίνω νὰ βάνωνται μετὰ τὸν θάνατόν μου εἰς τὰ Πούμ-

²⁵) Ὁ Τζανδίρης καὶ ὁ Φράνκος ἦσαν ἰατροί.

²⁶) Τὰ οὐγγαροῦ ἦσαν χρυσᾶ νομίσματα μὲ ἀξίαν ὡς τὰ τζεκίνια.

πλικά Δεπόζιτα²⁷ τὰ ἄνωθε τζεκίνια 500 διὰ τὰ γροικοῦνται τὰ 300 διὰ τὴν Ἐλενέτα ἔγκονήν μου καὶ τὰ ἄλλα 200 διὰ τὸν Κοσμέτον τὸν ἔγκονά μου διὰ τὰ τὰ κάμουν μὲ τόσο τὸ καβηδάλε²⁸ ὡσάν καὶ τὸ πρό²⁹, ὅπου καθένας τους κρίνω ὅ,τι θέλουν καὶ
 30 βούλονται καὶ τὰ δεσπονέρονται³⁰ καθὼς ἤθελε φανῆ, τὸν κάθε χρόνο, τοῦ κατὰ καιρὸν προῖσταμένου ἀρχιερέως μὲ καλὴν καὶ ἀγαθὴν συνείδησιν, διὰ τὰ σύρονσι τὸ πρό καὶ τὰ μὴν ἠμποροῦν τὰ σηκώνονται τὰ Ντεπόζιτα παρὰ εἰς καιρὸν ὅπου ἡ κοπελιὰ ἤθελε πανδρευθῆ ἢ καλογερευθῆ καὶ ἔιζι καὶ ὁ Κοσμέτος τὰ μὴν
 35 ἠμπορῆ τὰ τὰ σηκῶνῃ παρὰ σὰν περάση τὴν ἡλικίαν τῶν 25 χρόνων καὶ ἀνίσως καὶ ἤθελεν ἀποθάνη πρωτίτερα ὁ ἕνας ἀπὸ τοὺς δύο τους, τὰ παγαίνη εἰς τὸν ἄλλον ὅπου ἤθελε ζῆ καὶ ἀνίσως καὶ ἠθέλασιν ἀποθάνη καὶ οἱ δύο χωρὶς παιδιὰ καὶ νόμιμον κληρονόμον, τότες τὰ παγαίνουν εἰς τὴν ἐκκλησίαν μας τοῦ Ἁγίου Γεωρ-
 40 γίου.

Θέλω τὰ βάνουσιν ἀπρὸ³¹ δουκάτα 300 καὶ ἀπὸ τὸ διάφορόν τους τὰ κάρη ὁ κατὰ καιρὸν ἀρχιερέας μας δύο λειτουργίες μὲ τοὺς ἔξη ἑφημερίους καὶ δύο διακόνους τὸν χρόνον, τὴν μία διὰ μνημόσυνόν μου τὴν ἡμέραν ὅπου θέλω τελειώση καὶ τὴν ἄλλην
 45 διὰ τὴν ψυχὴν τῆς μακαριτῆς Γάσπαρας πρεσβυτέρας, τῆς γυναικός μου καὶ μὲ τὰ ὀλίγα τορνέσα³² ὅπου θέλουσιν ἀπομείνει ἀπὸ τὸ αὐτὸ πρό, τὰ πέρονουσιν ἕνα τόριζο διὰ τὸ μνημα μου.— Ἀπὸ τὰ ἄνωθεν 100 οὔγκαρα θέλω τὰ γίνῃ ἀπὸ τοὺς Ἐπιτρόπους μου ἢ ἔξοδος διὰ τὴν θανὴν μου καὶ διὰ τὰ ἑπτὰ μνημόσυνά μου ἕως
 50 τὸν χρόνον καὶ τὰ λοιπὰ τορνέσα ὅπου θέλουν μείνει, τὰ τὰ βάνουσιν ἀπρὸ καὶ τὸ διάφορον τὰ μοιράζεται ἀπὸ τὸν κατὰ καιρὸν ἀρχιερέα μας εἰσε πτωχοὺς χροιαζόμενους καθὼς καλλίτερον ἤθελε τοῦ φανῆ ἀπάνω εἰς τὴν συνείδησίν του.

Ἀφίνω τῶν εὐλαβεσιάτων Καλογράδων τῆς Ἐκκλησίας μας
 55 διὰ μίαν φορὰν δουκάτα 25.

²⁷) Pubblici depositi = Κρατικαὶ καταθέσεις.

²⁸) Καβηδάλε (capitale) = κεφάλαιον.

²⁹) Prò = ἔσοδον, τόκος.

³⁰) Disponere = διατίθεμαι.

³¹) Aprò = ἐπὶ τόκῳ.

³²) Τορνέσα ἦσαν νομοματάκια χάλκινα, τέσσαρα ἐκ τῶν ὁποίων ἤξιζον ἕνα σολδί. Ἐδῶ εἶνε ὑπὸ τὴν ἔννοιαν «χρήματα». Καὶ τότε προκειμένου τὰ δηλώσουν «χρήματα» μετεχειρίζοντο τὰ πλέον εὐτελεῖ νομίσματα ὡς εἶνε τὰ τορνέσα ἢ ἀλλαχοῦ τὰ «ἄσπρα» καὶ βραδύτερον τοὺς «παράδες» καὶ σήμερα τὰ «λεπτά». Δὲν λέμε δηλ. αὐτὸς ἔχει πολλὰ δραχμὰς, ἀλλὰ πολλὰ «λεφτά».

Ἐφίνω τῆς κυρὰ Ἀνεζίνας τῆς θυγατέρας μου διὰ μία φορά δουκάτα 100 καὶ τοῦ κυρῆ Ἰωάννου Κοντολέου τοῦ ἀνδρός της δουκάτα 50 διὰ μίαν φοράν, χαρίζοντάς του καὶ τὰ δουκάτα 70 ὅπου μοῦ χρεωστεῖ κατὰ τὸ σκρίτον⁸³ του.

60 Θέλω γὰρ δώσουσι τῆς Καλῆς Σκλαβοπούλας τῆς ἀνεψιᾶς μου δουκ. 100 διὰ μίαν φοράν διὰ τὴν ψυχὴν μου.

Ἀκόμη τοῦ εὐλαβεστάτου Παπαῦ κυρῆ Γεώργη Κυπρίου τοῦ πνευματικοῦ μου δουκάτα δέκα.

65 Ταῖς ὁκτὼ παλαιαῖς εἰκόνες ὅπου ἔχω ταῖς ἀφίνω τῶν δύο μου Ἐπιτρόπων ἀναμεσόν τους. Ἀπὸ ταῖς εἰκόνες ὅπου μοῦ θέλουσι εὐρεθῆ, καμωμέναις ἀπὸ τὸ χέρι μου θέλω γὰρ δίδουσι τοῦ ἀφέντη πιτιόρε Νικόλα Μπούμπουλη⁸⁴ μίαν νιουζίνα ἀπὸ κάθε λογῆς μὲ ταῖς κορνίζες τους, κατὰ τὴν ὄρεξίν του καὶ τοῦτο διαγάπην μου.

70 Ἐφίνω τοῦ εὐλαβεστάτου Παπαῦ κυρῆ Ἀντώνη Μπούμπουλη τὸ στιχάρι μου τὸ ἄσπρο ῥαζένιο διὰ γὰρ μὲ μνημονεύη.

Ἐφίνω ἀκόμη τῆς ἄνωθεν Ἀνεζίνας θυγατέρας μου ἓνα σεκιελέττο⁸⁵ ἄργυρὸ καὶ τέσσαρα περονοκούταλα ἄργυρᾶ καὶ τῆς ἐγκόνης μου ἕξ μαχέρια μαβρομάνικα ὅπου ἔχω.

75 Τὰ δὲ ἄλλα μου ῥοῦχα καὶ λινικὰ καὶ ποκάμισα καὶ ὅτι ἄλλα πράγματα θέλουν εὐρεθῆ γὰρ ἔχω καὶ εἶναι εἰς τὸ σπίτι μου, θέλω καὶ ἀφίνω γὰρ εἶναι ὅλα τῆς κυρίας Ἀνεζίνας τῆς θυγατέρας μου, ἢ ὅποια θέλει δώσει ὅτι ὑποκάμισα καὶ ῥοῦχα θελήσει διὰ τὴν ψυχὴν μου καὶ ὅτι ἄλλο πρᾶγμα κάθε λογῆς ἤθελε ποτὲ εὐρεθῆ
80 διὰ λογαριασμόν μου γὰρ εἶναι εἰς ὅλα νοικοκυρὰ.

Καὶ ἐτούτη θέλω γὰρ εἶναι ἢ ὑστερὴ μου θέλησις ὅπου ἐπιθυμῶ καὶ παρακαλῶ γὰρ τελειωθῆ ἄσφαλλα διὰ εὐχαρίστησιν καὶ παρηγορίαν τῆς ψυχῆς μου, ξεκαθαρίζοντας πῶς δὲν ἤκαμα ποτὲ ἄλλην διαθήκην παρὰ τὴν παροῦσα ἢ ὅποια γὰρ εἶναι καὶ γὰρ γροικᾶται
85 ἀληθῆς, στερεὰ καὶ βεβαία καὶ θέλει ὑπογραφθῆ ἀπὸ ἐμένα τὸν ἴδιον διὰ τελείαν βεβαίωσιν».

Εμμανουὴλ Ἱερεὺς Πατουβᾶς

«Τῆ 25 Σεπτεμβρίου 1691

Ἐδημοσιεύθη ἡ ἄνω διαθήκη τοῦ σεβασμίου Ἐμμανουὴλ Πατουβᾶ ἀποθανόντος τὴν 19ην τρέχοντος καὶ ἀνεκοινώθη τὸ περιεχόμενον εἰς τὸ Γραφεῖον Ἑδᾶτων».

⁸³) Σκρίτον = ὁμολογία γραπτῆ.

⁸⁴) Ὁ Μπούμπουλης αὐτὸς ἦτο γιατρός.

⁸⁵) Σεκιελέττο = εἶδος δοχείου.

Ὅπισθεν τῆς διαθήκης ὁ Συμφορὸς κατεχώρησε τὴν συνήθη προᾶ-
ξιν παραλαβῆς τῆς διαθήκης, γενομένην τῇ 20 Αὐγούστου 1691,
παρόντων τῶν μαρτύρων Ἀντωνίου ἱερέως τοῦ Μλούμπουλη τοῦ ποτὲ
Νικολάου ἐκ Κρήτης καὶ Γεωργίου ἱερέως τοῦ Μαγιώτα.

Κ. Δ. ΜΕΡΤΖΙΟΣ